

Miliardy na vědu se dělí jen podle statistik

[Hospodářské noviny](#) | 9.8.2012 | Rubrika: HN byznys | Strana: 14 |

Autor: [Julie Daňková](#) | Téma: Ostatní

Fokus

Kteří vědci jsou nejúspěšnější Institut IDEA při CERGE-EI seřadil vědecká pracoviště podle oborů a počtu publikovaných článků v nejprestižnějších časopisech

Publikovat v prestižním časopisu Nature je meta, po které touží vědci z celého světa. I řada českých výzkumníků se mezi světovou elitu pravidelně dostává. Dosud však nikdo nevěděl, kde je líheň těch nejúspěšnějších.

Teprve nejnovější studie institutu IDEA při CERGE-EI, kterou zpracovali ekonomové Daniel Műnich a Štěpán Jurajda a kterou mají HN exkluzivně k dispozici, seřazuje vědecká pracoviště podle toho, jak publikují v zahraničí. Je to poprvé, kdy v Česku někdo oborově seřadil ústavy Akademie věd, jednotlivých ministerstev a fakulty vysokých škol podle rozsahu nejexcelentnějších publikačních prací. Ve většině případů je na prvním místě Akademie věd.

Počet publikací je významné kritérium - obstát i před nejpřísnějšími recenzenty mezinárodních vědeckých časopisů v daném oboru je velký úspěch.

Autoři studie se tak rozhodli přispět k řešení problému, který dlouhodobě trápí českou vědu: jak posuzovat výsledky české vědy a výzkumné instituce.

Každým rokem rozděluje vláda na českou vědu 26 miliard. Ministři přitom až dosud rozdělovali peníze, aniž by věděli, jak kvalitní výzkum v tom kterém oboru ústavy předvádějí. Každý obor je jiný. Například v psychologii, sociologii a ekonomii, kde je časopisecké publikování ve světě běžné, se počet českých článků v nejrenomovanějších oborových magazínech pohybuje kolem deseti. Naproti tomu fyzikům v oboru fyziky pevných látek otiskly redakce vědeckých časopisů hned 823 článků.

A právě na specifika jednotlivých vědních oborů Műnich upozorňuje. „Výzkum v oborech se totiž zásadně liší publikační praxí. Sčítání článků matematiků a fyziků na matematicko-fyzikální fakultě by byl stejný nesmysl jako sčítat dohromady borůvky a melouny,“ krčí rameny nad faktem, že současná vládní metodika hodnocení měří oborům stejným metrem. „Když to hodně zjednoduším, tak experimentální fyzici v obrovských týmech opakovaně něco měří a článek publikují každý měsíc. Na druhé straně sedí osamělý teoretický matematik s tužkou nad listem papíru, a když po roce rovnici vyřeší, publikuje řešení v jednom článku za rok,“ vysvětluje Műnich s tím, že ani řadu dalších oborových specifíků současný systém hodnocení zvaný „kafemlejnec“ nebere v potaz. „A ještě horší je, že se podle toho nakonec rozděluje obrovské peníze,“ dodává Műnich. Jeho studie navíc ukazuje, že v řadě oborů se špičkový výzkum dělá jen na pár pracovištích, v jiných že je naopak velice rozptýlený. Recenzenti jsou psi Kafemlejnem se rozdělují v Česku peníze na vědu už pátým rokem. „Eviduje se počet článků v impaktovaných i neimpaktovaných časopisech, počet knih, patentů, citací, to se vše nějak přerozdělí na body a podle nich dostane každý určitý díl peněz,“ popsal způsob nedávno pro HN člen Rady vlády pro vědu, výzkum a inovace, podnikatel Zdeněk Frolík.

Právě absence kvalitních informací o excelentním výzkumu u nás vedla autory ke zpracování studie. Ta vychází z dostupných informací o vědeckých člancích, publikovaných v renomovaných odborných časopisech.

„Články procházejí velice přísným recenzním řízením. Dobrý recenzent je jako pes a nenechá

na vás nit suchou. Strašně vám to zkritizuje a někde je ta kritika tak silná, že to neobhájíte,“ popisuje své zkušenosti s renomovanými časopisy Jana Hajšlová, vedoucí Ústavu analýzy potravin a výživy z Fakulty potravinářské a biochemické technologie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, která ve studii obsadila první místo v oboru potravinářství. Nejnovější studie institutu IDEA při CERGE-EI má vládě také naznačit, že existující informace o výsledcích výzkumu se dají využívat mnohem lépe než na dvě stručné excelové tabulky. „Vědeckou produktivitu jednotlivých pracovišť ale vyčíslit neumíme. To bychom museli znát, za jakých podmínek pracoviště výzkum dělají, za jaké peníze a kolik na to potřebují lidí. Tyto informace však v ČR na systematické úrovni k dispozici dosud nejsou,“ vysvětluje Műnich, proč svou analýzu nemůžez označit za vyčerpávající sondu do zdejších vědeckých laboratořů.

Humanitní obory nepublikují V přehledech, které Műnich a Jurajda připravili, však chybí řada společenskovědních oborů. V těch se totiž publikuje hlavně v knihách, jejichž kvalitu dnes nejde od ničeho odvodit.

„Současný systém hodnocení navíc vědce v těchto oborech tlačí do produkce velkého počtu knih vědecky nevalné kvality, nebo dokonce knih nevědeckých,“ míní o negativních dopadech kafemlejnku Műnich.

Ten proto ve své práci varuje před tím, aby se slepě posuzovala jen absolutní čísla a neřešilo se, co je za nimi.